

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332

Аналіз концептуальних особливостей наявних методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності регіону

Безхлібна А.П.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму
Запорізького національного технічного університету

У статті проаналізовано наявні методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності регіону, запропоновані вітчизняними та закордонними вченими, визначено їх переваги, недоліки та умови застосування. Встановлено, що застосування певних методик ґрунтується на визначенні економічних факторів, що формують цілісний показник конкурентоспроможності регіону.

Ключові слова: конкурентоспроможність, регіон, оцінювання, фактори, системний підхід, індексний підхід, інтегральний підхід.

Безхлебная А.П. АНАЛИЗ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ СУЩЕСТВУЮЩИХ МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ОЦЕНКЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА

В статье проанализированы существующие методические подходы к оценке конкурентоспособности региона, предложенные отечественными и зарубежными учеными, определены их преимущества, недостатки и условия применения. Установлено, что применение определенных методик основывается на определении экономических факторов, формирующих целостный показатель конкурентоспособности региона.

Ключевые слова: конкурентоспособность, регион, оценка, факторы, системный подход, индексный подход, интегральный подход.

Bezkhlibna A.P. ANALYSIS OF THE CONCEPTUAL FEATURES OF EXISTING METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF THE REGION

The article analyzes the existing methodological approaches to assessing the competitiveness of the region, offered by domestic and foreign scientists, their advantages, deficiencies and conditions of application. It is established that the application of certain methods is based on the definition of economic factors that form a coherent indicator of the competitiveness of the region.

Keywords: competitiveness, region, evaluation, factors, system approach, index approach, integral approach.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Спроможність економічної системи створювати умови для конкурування суб'єктів на ринках усіх рівнів – регіональному, національному та міжнародному – для забезпечення зростання добробуту та рівня життя мешканців набуває особливої актуальності під час формування стратегії розвитку територій. Популярність терміну «конкурентоспроможність» зумовлена значною кількістю досліджень вітчизняних та зарубіжних учених. Встановлена [1] неоднозначність підходів до трактування регіональної конкурентоспроможності підвищує складність обґрунтування та розуміння концепції створення конкурентоспроможності регіону. Виходячи із цього, зауважимо, що оцінка конкурентоспроможності

також має неоднозначні методологічні підходи, які потребують вивчення їх позитивних та негативних сторін, узагальнення та класифікації.

Для вирішення проблем, пов'язаних з оцінкою регіональної конкурентоспроможності, встановлено необхідність використання системного підходу. Л. Вртенова [2, с. 1406] обґрунтовує це твердження двома обставинами: по-перше, значною внутрішньою єдністю окремих суб'єктів у регіоні, а також їхнім зв'язком із зовнішнім середовищем, по-друге, – поведінкою економічних суб'єктів, що чинить вплив на інші елементи системи, що призводить до множинних впливів і реакцій між елементами створеної системи і зумовлює причинний зворотний зв'язок. Для

оцінки змін у факторах і їх впливу на конкурентоспроможність регіонів зворотний зв'язок досліджується за допомогою використання економіко-математичного моделювання.

Закордонні вчені стверджують, що первісна гіпотеза вибору методики оцінювання полягає у тому, що конкурентоспроможність на рівні регіонів та громад сильно залежить від панівного економічного характеру і наявних ресурсів, як людських, так і природних [3, с. 101].

Для аналізу рівня конкурентоспроможності розроблено чисельні методики, проте необхідно зазначити, що використання різних методологічних підходів для оцінки конкурентоспроможності дає додаткову інформацію і, таким чином, допомагає краще зрозуміти і розвинути цю концепцію. Результати обчислень залежать як від агрегованих статистичних індикаторів, так і інформації стосовно сприйняття людьми власного добробуту та умов регіону. Тобто відбір та якість цієї інформації мають значний вплив на остаточні результати, тому доцільно порівнювати результати оцінки, щоб сформуванати остаточну думку про конкурентні позиції територій і вироблення стратегічних пропозицій щодо їх удосконалення [4, с. 19–20].

Не менше значення мають обліковий період, доступність і періодичність даних, а також вибір зручного конкретного фактору.

З.О. Васильєва [5] зазначає, що узагальнюючого показника конкурентоспроможності, що відображає її рівень та дає змогу порівнювати різні регіони, досі не визначено, що зумовлено переважно відсутністю єдиної методології оцінки конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження економічних систем та їх конкурентоспроможності за допомогою математичних динамічних моделей було розроблено в кінці 1950-х років Дж. Форрестером [6], професором Школи управління в Массачусетському технологічному інституті. Етапи моделювання складаються з побудови причинно-наслідкових діаграм, які описують систему, побудови технологічних схем, створення диференціальних рівнянь.

Дж. Форрестер [6] зазначає, що вивчення зв'язків і взаємодії між компонентами системи є більш важливим, аніж вивчення окремих компонентів системи, тому першим кроком до створення динамічних моделей є усвідомлення взаємодії між елементами системи.

Найважливішим фундаментальним кроком є ідентифікація компонентів і процесів, які

знаходяться на розгляді для системи. Вони можуть виникати з результатів експерименту, спостереження і вимірювання. Системні компоненти можна розділити на:

- змінні в системі (ендогенні), які можуть змінюватися з часом;
- змінні поза системою (екзогенні), які впливають на систему і постійно змінюється;
- змінні (константа), які не змінюються протягом періоду еволюції дослідницької системи [2, с. 1410].

Р. Мартін зазначає, що відправною точкою для аналізу і порівняння конкурентоспроможності регіонів виступає дослідження відносної регіональної сукупної продуктивності: дохід на душу населення, продуктивність одного працівника і зайнятість. Тобто ці показники можна назвати «виявленими» заходами загальної регіональної конкурентоспроможності, самі по собі вони є результатом складних факторів і процесів. Тенденції в сукупній продуктивності регіону відносно до тенденцій в інших регіонах повинні розкрити інформацію – динамічні конкурентні переваги регіону [7].

У стандартній неокласичній моделі зростання продуктивності (на одного робітника) залежить від зростання капіталу на одного працівника і (екзогенної) швидкості технічного прогресу (або загальної факторної продуктивності). Регіональні відмінності у зростанні продуктивності пояснюються регіональними відмінностями в темпах (екзогенного) технічного прогресу і регіональних відмінностях в зростанні коефіцієнта капітальних витрат [7].

Авторами [8; 9] використовувався підхід на регіональному рівні, а також комплексний (переважно описовий) аналіз для виявлення ключових факторів регіонального розвитку, продуктивності та економічного зростання, економетричного макромодельювання і створення економетричної моделі регресії [10].

Пропонується також розглядати оцінку регіональної конкурентоспроможності через концентрацію на п'яти сферах (наукові дослідження і розробки, прямі іноземні інвестиції (ПІІ), розвиток людського капіталу та стану фізичної інфраструктури) і аналізу конкурентоспроможності характеристики малого і середнього розміру бізнесу [11, с. 28] Згідно із цим, економіка конкурентоспроможна, якщо рівень життя населення та рівень зайнятості є досить високими та зростають [12, с. 32].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження наявних методичних підходів до оцінювання регі-

ональної конкурентоспроможності, їх порівняння й обґрунтування недоліків та переваг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки регіони є учасниками конкурентної боротьби за ринки збуту, ресурси, населення, бізнес, виникає необхідність оцінки конкурентоспроможності. Існують різні підходи до оцінки конкурентоспроможності.

Закордонний дослідник І. Ленджіель [13] згадує про так звану «реалізовану» і «умовну» конкурентоспроможність. Перша з них належить до аналізу минулого та визначається показниками продуктивності економіки з використанням добре відомих економічних показників (наприклад, ВВП на душу населення, відносні витрати на оплату праці, показники зайнятості). Однак не слід забувати, що деякі індикатори, які використовуються для оцінки національної конкурентоспроможності, не мають відношення до регіональної конкурентоспроможності. Так, деякі регіони не мають власної політики валютного курсу або грошово-кредитної і міжнародної політики в галузі торгівлі. На відміну від «реалізованої» конкурентоспроможності «умовний» підхід розглядає основні умови, фактори, необхідні для проведення в нашій глобалізації світової економіки, а не певні показники та індикатори систему економічних показників. Він концентрується передусім на бізнес-середовищі і менше – на економічних показниках [13, с. 972].

І.С. Светуньков [14, с. 33] зазначає, що необхідно оцінювати конкурентоспроможність за показниками соціально-економічного розвитку регіону, проте за показниками економічного та соціального розвитку – окремо, оскільки методи агрегування та усереднення дають втрату важливої інформації. Економічну сферу він визначає можливістю отримувати громадянами доходи. Соціальну сферу характеризує в задоволенні потреб індивідів.

Для того щоб обчислювати соціальну та економічну сфери окремо, вони пов'язані в комплексний показник соціального та економічного розвитку регіону, запропонованим С.Г. Светуньковим [15, с. 51]:

$$z = d + is = \frac{C}{LV} + \frac{PS}{BS}, \quad (1)$$

де C – середньодушовий дохід;

LV – прожитковий мінімум (відношення яких один до одного становить показник достатку d);

PS – обсяг усіх платних послуг;

BS – обсяг базових платних послуг (відношення яких один до одного становить показник соціальної задоволеності s).

За підвищення середньодушового доходу над прожитковим мінімумом d буде більше 1. Причому чим більше d , тим вище середній достаток у населення, що свідчить про існування у мешканців «вільних грошей», які можна спрямувати на задоволення тих або інших потреб. За умови наближення до прожиткового мінімуму середній дохід наближається до прожиткового мінімуму в дотаційні регіони. Показник s характеризує ступінь задоволення потреб населення послугами, тобто чим більше платних послуг у регіоні порівняно з базовим набором послуг, тим більше різних потреб можуть задовольнити мешканці та гості регіону. Тобто чим більше можливостей задоволення потреб, тим більший соціальний розвиток регіону. Таким чином, отриманий показник z являє собою комплексне число з двома складниками – економічним та соціальним, що дає змогу їх обрахувати окремо [15].

Т.В. Чернова [16] зазначає, що якщо порівнювати конкурентоспроможність як інтегральний показник, можна здійснювати оцінювання регіональної конкурентоспроможності за такими показниками:

1. Показники наявних ресурсів регіону та ефективності їх використання (економічні показники).
2. Показники рівня життя населення регіону.
3. Показники інвестиційної привабливості та активності регіону.
4. Показники інноваційної привабливості регіону.

Показники першої та другої груп відображають підхід Портера до оцінки конкурентоспроможності (продуктивність робочої сили, капіталу, порівняння з ВВП на душу населення, показники в динаміці) [16]. Водночас необхідно розуміти, що обчислені показники будуть фіксувати лише рівень використання регіональних ресурсів у даний момент на основі ретроспективних даних [17]. Тобто показники рівня життя та економічної ефективності використання ресурсів дають змогу визначити місце регіонів у конкуренції через ефективність вирішення тактичних завдань [18].

Стосовно стратегічного розвитку «в створенні конкретної переваги регіону велике значення мають наукові знання, освіта як фактори розвитку виробництва та як фактори формування інноваційного потенціалу регіону» [19], тобто можливість формування та

генерування знання, які втілюються у сфері послуг і виробництва та зумовляють зростання валової доданої вартості. В цьому сенсі необхідно аналізувати фактори, які сприяють її підвищенню.

Автор зазначає, що креативний клас – люди, які зайняті в науковій або технічній сфері, архітектурі, дизайні, мистецтві, освіті, музиці та індустрії розваг, чия функція полягає у створенні нових ідей, нових технологій та нового креативного змісту. Крім ядра, креативний клас включає також велику групу креативних спеціалістів, які працюють у сфері бізнесу та фінансів, права, охорони здоров'я та суміжних галузях діяльності. Ці люди розв'язують складні завдання, для чого необхідні велика незалежність мислення та високий рівень освіти та людського капіталу [20].

Отже, економічне зростання регіону може бути забезпечено шляхом реалізації творчого потенціалу представників креативного класу, що, своєю чергою, вимагає від території особливих умов для залучення даної групи жителів через створення умов розвитку і капіталізації власних здібностей [21].

Р. Флорида [22] запропонував новий погляд на джерела конкурентоспроможності регіону, що з галузі забезпечення ресурсами зміщується до галузі можливостей території задовольняти та утримувати креативний клас. Оцінка конкурентоспроможності, таким чином, здійснюється через призму креативності, що об'єднує в собі три рівнозначних фактори: технології, талант та толерантність [22]. Такий підхід дає змогу здійснити первинні виміри рівня конкурентоспроможності регіонів через призму їх креативності та доступності статистичних даних. Тобто в результаті розрахунків можна виявити регіони з високим творчим потенціалом та регіони з прихованим резервом зростання накопиченого творчого потенціалу.

Для визначення кількісної оцінки використовується система відповідних індексів, сумарно формуючих індекс креативності регіонів, що в майбутньому дає базу для здійснення порівняльного аналізу та побудови рейтингів. Викладений підхід був апробований дослідницькою компанією Р. Флориди для регіонів Європи та США.

А.М. Пилясов, О.В. Колесникова [20] наводять формули визначення вищезазначеного індексу креативності як середньої арифметичної значення індексів таланту, технологій та толерантності регіону:

$$I_{cr} = \frac{I_{tal} + I_{tech} + I_{tol}}{3}, \quad (2)$$

де I_{cr} – індекс креативності регіону, що визначається як середнє арифметичне значення індексів таланту, технологій та толерантності;

I_{tal} – індекс таланту регіону, що визначається як середнє арифметичне значення індексів підприємництва, якості робочої сили та людського капіталу;

I_{tech} – індекс технологій регіону, що визначається як середнє арифметичне значення індексів НДДРК, фундаментальної науки, винаходів та результативності винаходів;

I_{tol} – індекс толерантності, який визначається як середнє арифметичне значення індексів міграції, якості міграції та етнічного різноманіття.

За аналогією з методикою Всесвітнього банку конкурентоспроможність регіону може бути оцінена за чотирма показниками в розрахунку на душу населення: за розміром ВРП, за величиною виробничих ресурсів (основні фонди тощо), за величиною природних та людських ресурсів (рівень освіченості) [22].

Широкий спектр інтелектуальних послуг передбачає вплив на інноваційну здатність організацій і у цілому на загальний обсяг знань у регіоні, тому розвиток сектора інтелектуальних послуг також може бути індикатором стійкої конкурентної позиції регіону [23]. Окрім безпосереднього результату, який отримують замовник та виконавець у вигляді послуги, набутого досвіду тощо, даний взаємовплив тягне за собою значні позитивні ефекти. Знайдені рішення, розробки, нововведення за їх високої ефективності можуть дати поштовх іншим організаціям, що борються за своє місце в конкурентному середовищі, до нових розробок або копіювання успішного досвіду. Зовнішні фактори виникають і для компаній сектора інтелектуальних послуг у цілому: вони проявляються у розвитку бази знань у регіоні, а також у замовників досвіду участі в співробітництві [24].

Важливі зовнішні ефекти виникають і для мешканців території [24]. З одного боку, компаніям – виробникам інтелектуальних послуг необхідні професіонали, які в обмежені терміни можуть якісно надавати послуги та виробляти продукти, з іншого – у виграші залишається й уся територіальна громада: зростає інтелектуальний потенціал суспільства, створюється необхідна інфраструктура.

Підходи до оцінки конкурентоспроможності на регіональному рівні можуть базуватися на різних методах. До найбільш часто викорис-

товуваного методу необхідно віднести аналіз одного або деяких факторів конкурентоспроможності, використання теоретичних моделей конкурентоспроможності або розрахунок змішаних індексів. Кожний із методів має свої переваги та недоліки, може бути використаний для виміру конкурентоспроможності, але з різних перспектив. Так, вимір конкурентоспроможності регіонів не може бути повною мірою відображено лише через використання одного або декількох соціально-економічних індикаторів, а повинно являти собою комплексну оцінку. Для реалізації цієї мети широко використовуються змішані індекси оцінки конкурентоспроможності на регіональному рівні [25]. Індекси та рейтинги являють собою зручний інструмент кількісного аналізу статистичних даних, оскільки вони більшою мірою превалюють у дослідженнях, які присвячені оцінці конкурентоспроможності. У роботі [25] представлено підхід до оцінки конкурентоспроможності за допомогою регіональних індексів конкурентоспроможності.

Відбір факторів базується на традиційних теоретичних моделях конкурентоспроможності. У підсумку до розрахунок індексу увійшли фактори, що відображають: вікову структуру населення, процент населення з вищою освітою, структуру міграції населення, транспортну інфраструктуру, рівень розвитку інформаційних технологій та комунікацій, обсяг уведених у будівництво об'єктів нерухомості, освітню інфраструктуру, наукову інфраструктуру, рівень кооперації з науководослідними організаціями інших регіонів, інвестиційну привабливість [25]. Автори доходять висновку, що індекс являє собою інструмент, що може бути використаний для економічного аналізу, стратегічного планування та обґрунтування рішень, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності регіонів.

М.І. Назаров [26, с. 93–94] пропонує методу, засновану на обчисленні інтегрального показника конкурентоспроможності регіону, який базується на визначенні низки показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів у соціальній, економічній та екологічній сферах. Дана методика передбачає використання статистичного аналізу, зокрема методу інтегральних показників, методу порівняння, методів побудови та аналізу низки динаміки та трендів, методів групування, методів стандартизації показників, графічних методів тощо.

Методи, описані в працях [26–30], також засновані на інтегральному підході та мають широке практичне застосування за кордоном.

Традиційний підхід, що склався в наукових колах України стосовно аналізу рівня конкурентоспроможності регіонів, передбачає характеристику регіону за такими показниками: загальна економічна характеристика, обсяг ВРП, динаміка експорту, обсяг експорту та прямих іноземних інвестицій, результати сільського господарства та промисловості.

І.Є. Журба [31] пропонує для визначення конкурентоспроможності регіону використовувати розрахунок відносного показника (коефіцієнта), який ураховує ефективність використання ресурсів, у т. ч. інвестиційних, та не залежить від площі регіону та/або чисельності населення регіону.

Проте в розрахункову (інтегральну) величину включаються показники, які виражені відносними величинами та показники, виражені в балах та визначаються експертами.

О.Є. Кузьмін вважає, що «конкурентоспроможність регіону визначається конкурентоспроможністю товарів і організацій у ньому» [32, с. 86]. Методика О.Є. Кузьміна враховує позитивний або негативний вплив на конкурентоспроможність регіону за допомогою використання кореляційно-регресивного аналізу, проте не дає кінцевої оцінки конкурентоспроможності.

Л.Л. Ковальська [33, с. 116–118] під час обґрунтування методичного підходу до аналізу та оцінювання конкурентоспроможності регіону передбачає оцінювання передумов забезпечення конкурентоспроможності регіону (конкурентних переваг регіону) та оцінювання результатів забезпечення конкурентоспроможності регіону (показники оцінювання рівня людського розвитку та рівня зовнішньоекономічної відкритості регіону), що впливає в розрахунок інтегральних індексів конкурентоспроможності регіонів, асиметрій та їхньої економічної безпеки через співвідношення рівня конкурентоспроможності регіону та рівня економічної безпеки.

Методології відрізняються одна від одної переважно в тому, як вибираються і грукуються початкові показники і як ця інформація узагальнюється в загальну конкурентоспроможність та рейтинги. Для описаної вище методики використовуються два типи даних: перші – жорсткі, або статистичні, дані, другі – дані опитування, або м'які дані.

Згідно з методологією І.К. Адізеса, умовою успішного управління організацією є забезпечення його результативності й ефективності в короткостроковому і довгостроковому періодах [34]. У своїй методології І.К. Адізес не

приділяє особливої уваги роз'ясненню таких понять, як «довгостроковий» і «короткостроковий» тимчасові періоди, очевидно, вважаючи їх досить ясними і зрозумілими за назвою. Незважаючи на це, зауважимо, що для застосування основних положень запропонованої методології з оцінки конкурентоспроможності соціально-економічних систем цілком достатнім, на нашу думку, буде таке визначення цих понять: короткостроковий і довгостроковий періоди слід розглядати як тимчасові перспективи під час реалізації управлінських рішень, характерні для оперативного і стратегічного управління [35].

У роботі з урахуванням вищевикладеного для оцінки конкурентоспроможності соціально-економічних систем пропонується використовувати інтегральний індекс конкурентоспроможності, заснований на чотирьох показниках, що визначають рівні функціональності, системності, проактивності й органічності систем. Таким чином, приватний індекс конкурентоспроможності соціально-економічної системи в довгостроковому періоді визначається за середньому геометричному показників проактивності й органічності, відображає здатність системи до проактивного забезпечення інноваційних переваг та інтеграційної згуртованості елементів системи.

Інтегральний індекс конкурентоспроможності соціально-економічної системи змістовно відображає всі чотири показники (табл. 1). Порівняння систем за цим індексом дасть

зможу здійснити інтегральну оцінку систем із погляду їх конкурентоспроможності [35].

Своєю чергою, колектив авторів [36] пропонує стан конкурентоспроможності регіону розділити на чотири рівні: високий, достатній, недостатній і низький. Кожному з них відповідає певний інтервал зміни величини інтегрального показника конкурентоспроможності, тобто якщо величина показника конкурентоспроможності регіону за певним чинником відповідає високому або достатньому рівню конкурентоспроможності, можна сказати, що цей регіон має конкурентну перевагу за даним фактором (табл. 2).

В.П. Шорохов та Д.М. Колькін [37] стверджують, що стан регіонального ринку праці – найбільш істотний фактор прийняття рішень про локалізацію в регіоні нових виробництв, що безпосередньо зачіпають питання конкурентоспроможності територіальних систем. Показник локалізації виробництва формалізовано відображає стан регіонального ринку праці, представлений у вигляді такого співвідношення:

$$Y_i = \frac{\frac{E_i^j}{E_i^j}}{\frac{E^j}{E}}$$

де Y_i – показник локалізації;

E_i^j , E_i , E^j , E – чисельність зайнятих відповідно у виробництві (галузі) i в регіоні j , у виробництві i в країні, в регіоні j , в країні.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, підсумувавши викладене, можна

Таблиця 1

Зміст оціночних показників для формування індексів конкурентоздатності системи [35]

Найменування оціночного показника	Методологічний зміст оціночного показника	Економічні величини, що інтерпретують зміст оціночного показника
Показник функціональності	Результативність у короткостроковому періоді – задоволення потреб клієнтів	Обсяг реалізованої продукції. Обороти організацій. Обороти організацій за видами економічної діяльності
Показник системності	Ефективність у короткостроковому періоді – економічна ефективність ресурсного забезпечення	Валова додана вартість, що віднесена до числа зайнятих. Валовий регіональний продукт, що віднесений до чисельності населення
Показник проактивності	Забезпечення інноваційної активності, ініціація змін, застосування до нових загроз та можливостей	Обсяг інноваційної продукції. Обсяг фінансування наукових розробок. Інвестиції в основний капітал
Показник органічності	Забезпечення інтеграційної взаємодії та співробітництва, поява кооперації. Рівень інтеграційної взаємозалежності	Чисельність зайнятих на підприємстві. Чисельність підприємств та організацій за видами економічної діяльності. Чисельність підприємств та організацій за видами економічної діяльності. Чисельність підприємств та організацій регіону

Класифікація рівнів конкурентоспроможності регіонів

Рівень конкурентоспроможності	Інтервал значень «метрики»*	Інтервал значень оцінки конкурентоспроможності регіонів (за результатами розрахунків)**
Високий	$[M_{\min}; (M+M_{\min})/2]$	0,19-0,85
Достатній	$[(M+M_{\min})/2; M]$	0,85-1,51
Недостатній	$[M; (M+M_{\max})/2]$	1,51-2,15
Низький	$[(M+M_{\max})/2; M_{\max}]$	2,15-2,78

*M – середнє арифметичне значення метрики (величини показника конкурентоспроможності) за всіма факторами за проміжок часу, що досліджується; M_{\max} та M_{\min} – максимальна та мінімальна величини відповідно.

** Відповідно до прийнятої методики оцінки показника конкурентоздатності не може бути від'ємною. Її відхилення від нуля свідчить про віддаленість реального стану від гіпотетично кращого, тому чим ближче значення величини показника конкурентоздатності до нуля, тим вище конкурентоздатність регіону виходячи з вибраних показників.

зазначити, що існує достатня кількість методик, що дають змогу оцінити конкурентоспроможність регіону. Переважно вони базуються на інтегральному, індексному, статистичному, векторному та змішаному підходах. Визначення ключових факторів чинить прямий вплив на вибір методики обчислення,

тому подальші дослідження будуть присвячені обґрунтуванню вибору факторів, що впливають на оцінку рівня конкурентоспроможності регіону та формуванню концепції оцінки конкурентоспроможності регіонів з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економіки України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безхлібна А.П. Еволюція сутності формування теоретичних основ конкурентоспроможності регіону / А.П. Безхлібна // Бізнес Інформ. – № 5. – С. 14–19.
2. Vrtenova L. Evaluation of factors of Regional Competitiveness / L. Vrtenova // 3rd central European Conference in Regional Science – CERS. 2009 – P.1404 – 1414.
3. Chitea M.A. Evaluation of territorial competitiveness. Case study: South-East Region and Tulcea country / M.A. Chitea, I. Dona // Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. – 2016. – Vol. 16, Issue 1. – P. 101–109.
4. Paas T. Evaluating the competitiveness of the countries in the Baltic sea region / T. Paas. – P. 19–54.
5. Васильева З.А. Иерархия понятий конкурентоспособности субъектов рынка / З.А. Васильева // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – № 2.
6. Forrester J.W. Industrial Dynamics / J.W. Forrester. – Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, 1961. – 464 p.
7. Martin R. Thinking about Regional Competitiveness: Critical Issue / R. Martin. – 2005 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.intelligenceeastmidlands.org.uk/uploads/documents/89137/Ron-Martinpaper1.pdf>.
8. Martin R. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A final Report for the European Commission / R. Martin. – 2003 [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf.
9. Blažek L. Analýza regionálních a mikroekonomických aspektů konkurenceschopnosti / L. Blažek, M. Viturka – Brno: ESF MU, Centrum výzkumu konkurenční schopnosti. – 2008.
10. Melecký L. Ekonometrický přístup k hodnocení konkurenceschopnosti regionů v ČR. / L. Melecký, J. Nevima. – In. IMEA, The 9th Annual Ph.D. Conference. – 2009. – № 9(1). – P. 136–143.
11. Akos Dani. Evaluation of the Regional Competitiveness of the Hungarian Regions. / Dani Akos – Hungarian Statistical Review. – Special Number 14. – P. 27–45.
12. Deakne Gal A regionális versenyképesség tényezői, különös tekintettel a Nyugat-Dunántúlra. / Gal Deakne // Külkereskedelmi Főiskolai Füzetek. – 2004. – № 15. – P. 5–15.
13. Lengyel I. A regionális versenyképességről / I. Lengyel // Közgazdasági Szemle. – 2000. – XLVII. évf. December. – P. 962–987.
14. Светуных И.С. Анализ и прогнозирование социально-экономического развития регионов с помощью комплексного показателя / И.С. Светуных. – С. 32–55.

15. Светуных С.Г. Комплекснозначные модели в диагностике и прогнозировании развития регионов Российской Федерации / С.Г. Светуных [и др.] // Модели оценки неравномерности и циклической динамики развития территорий : [монография] ; под ред. Т.С. Клебановой, Н.А. Кизима. – Х. : ИНЖЭК, 2011.
16. Чернова Т.В. Оценка конкурентоспособности регионов / Т.В. Чернова // Управление экономическими системами [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uecs.mcniip.ru/modules.php?name=News&file=article&sid=72>.
17. Шафранская И.Н. Конкурентоспособность российских регионов через призму креативности, или об еще одном рейтинге регионов / И.Н. Шафранская // Конкурентоспособный регион: концепции и факторы. – 2012. – С. 56–72.
18. Мельниченко В.С. Креативный класс: история концепта и его роль в анализе развития регионов / В.С. Мельниченко // Арктика и Север. – 2012. – № 6. – С. 1–10.
19. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М. : Классика XXI, 2007.
20. Пилясов А.Н. Оценка творческого потенциала российских региональных сообществ / А.Н. Пилясов, О.В. Колесникова // Вопросы экономики. – 2008. – № 9. – С. 50–69.
21. Котомина О.В. Развитие сектора интеллектуальных услуг как фактор конкурентоспособности региона / О.В. Котомина // Конкурентоспособный регион: концепции и факторы. – Пермь, 2012. – С. 101–110.
22. Huggins R. Creating a UK competitiveness index: Regional and local benchmarking / R. Huggins // Regional Studies. – 2003. – Vol. 37. – P. 89–96.
23. Шеховцева Л.С. Конкурентоспособность региона: факторы и метод создания / Л.С. Шеховцева // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 4.
24. Порошина А.М. Устойчивость банковского сектора как фактор конкурентоспособности региона / А.М. Порошина // Конкурентоспособный регион: концепции и факторы : сб. статей. – Пермь, 2012. – С. 111–123.
25. Snieska V. Measurement of Lithuanian Regions by Regional Competitiveness Index / V. Snieska, J. Bruneckiene // Engineering Economics. – 2009. – № 1(61). – P. 45–57.
26. Назаров М.І. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності регіону / М.І. Назаров. – С. 91–95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.economy.in.ua.
27. Annoni P. EU Regional Competitiveness Index RCI 2010 / Paola Annoni, Kornelia Kozovska // European Commission, Joint Research Centre, 2010. – 289 p.
28. State Competitiveness Report 2007 / The Beacon Hill Institute for Public Policy Research, 2007. – 68 p.
29. Tenth Annual BHI State Competitiveness Report / The Beacon Hill Institute for Public Policy Research, 2010. – 68 p.
30. Centre for International Competitiveness [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.cforic.org/>.
31. Журба І.Є. Конкурентоспроможність регіону: суть, методи оцінки, сучасний стан / І.Є. Журба // Економіка підприємства. – 2005. – № 3. – С. 45–49.
32. Кузьмін О.Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : [підручник] / О.Є. Кузьмін, Н.І. Горбаль. – Львів : Компакт-ЛВ, 2005. – 304 с.
33. Ковальська Л.Л. Методичні підходи до аналізу і оцінювання конкурентоспроможності регіону / Л.Л. Ковальська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3(141). – С. 109–124.
34. Адизес И. К. Управление жизненным циклом корпорации / И.К. Адизес. – СПб. : Питер, 2007. – 383 с.
35. Мосейко В.О. Оценка конкурентоспособности регионов: методология, модели, инструменты : [монография] / В.О. Мосейко. – Волгоград : ВолГУ, 2013. – 89 с.
36. Фридман Ю.А. Алгоритм оценки конкурентоспособности региона / Ю.А. Фридман, Г.Н. Речко, Ю.А. Писаров // Вестник НГУ. Серия: Социально-экономические науки. – 2014. – Т. 14. – Вып. 4. – С. 111–122.
37. Шорохов В.П. Оценка конкурентоспособности региона / В.П. Шорохов, Д.Н. Колькин // Проблемы прогнозирования. – 2007. – № 1. – С. 92–111.